

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจจากพื้นฐานเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวัตถุ อันเป็นผลจากความก้าวหน้าทางวิทยาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอย่างขาดการเลือกสรร ผลกระทบดังกล่าวทำให้คนไทยมีค่านิยมทางด้านวัตถุ และละเลยการพัฒนาด้านจิตใจ อ็อกเบอร์น (Orsburn) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน (อ้างถึงใน โมห์มมัด อับดุลกาเดร์ และคณะ, 2532) ได้กล่าวว่า ภาวะทางสังคมที่ความจริงด้านวัตถุและจิตใจไม่สมดุลย์กัน เป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าทางสังคม (Social Lag) ซึ่งเคยปรากฏขึ้นแล้วในสังคมตะวันตก ตั้งแต่การปฏิวัติทางอุตสาหกรรม มนุษย์คำนึงถึงแต่ทางด้านวัตถุ เห็นแก่ตัว อิจฉาริษยากัน ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตา กรุณา จึงส่งผลเสียหายนานัปการแก่สังคมโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่าภาวะการที่สอดคล้องกันนี้ได้เกิดขึ้นแล้วในสังคมไทย บ๋วย อึ้งภากรณ์ (253๐) ให้ความเห็นว่า จากสภาพสังคมปัจจุบันที่สรรพยาการเจริญก้าวหน้าทุกขณะ แต่ความประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมกลับเสื่อมทราม ผิดจากศีลธรรม วัฒนธรรมทุกวัน จนก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทั่วไปว่าประเทศชาติเจริญแต่เพียงวัตถุ ส่วนด้านจิตใจหาเจริญด้วยไม่ จึงมิใช่ความเจริญที่แท้จริงเพราะการขาดศีลธรรมนั้นทำให้โลกเสื่อม จากสภาพการที่ขัดแย้งและไม่สมดุลย์กันนี้ชี้ให้เห็นว่า จริยธรรมเป็นกลไกอันหนึ่งของสังคมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของภนิกา กุสกุล (2529) ที่ว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความหมายต่อมนุษย์ทั้ง โดยส่วนตนและส่วนรวม เพราะจริยธรรมจะเป็นระบบพฤติกรรมและ เจตคติของมนุษย์ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานช่วยให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างมีระบบ

การพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย ดังสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) สรุปได้ว่าการศึกษเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถ และความเจริญของบุคคลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา วัฒนธรรม คุณธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานให้บุคคลรู้จักพัฒนาคุณภาพของตนให้มีประสิทธิภาพ การศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องสามารถพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้ และความประพฤติดีควบคู่กันไป แต่เนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่เข้าใจยาก ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน จากสภาพความจริงที่พบในปัจจุบัน สถาบันครอบครัวไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องมาจากความกดดัน ความบึงคับทางเศรษฐกิจและสังคม จึงโอนหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ มาให้สถาบันการศึกษาโดยปริยาย หลาย ๆ ฝ่ายในสังคมจึงคาดหวังว่า สถาบันการศึกษาจะสามารถแบกรับภาระการผลิตประชากรที่เพียงพอพร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม ทัศนคติที่ดี ภาวะทางศึกษาศึกษา ในฐานะผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคน ได้ตระหนักถึงความสำคัญ จึงได้จัดหลักสูตรจริยศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาไทยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ก็มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญาและมีสุขภาพอนามัย

การพัฒนาจริยศึกษาของสถาบันการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ยังประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้าน การวางแผนการดำเนินงาน การจัดหาหลักสูตรและเทคนิควิธีการในการจัดจริยศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งยังไม่เกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและประชาชน นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยเร่งด่วน และในส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเยาวชนในระดับมัธยมศึกษา ได้ระบุถึงปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดเวลาในการฝึกอบรมจริยธรรมแก่เด็ก สาระสำคัญของเนื้อหาจริยธรรมที่สอดแทรกในหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม และวัยของเด็กระดับมัธยมศึกษา (แผนพัฒนาจริยศึกษา, 2527)

พุทธทาสภิกขุ (2532) ได้แสดงปาฐกถาธรรมที่เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการศึกษาไทยไว้ว่า

การศึกษาเน้นไม่สมส่วน มีการศึกษาวิชาสามัญ มีการศึกษาอาชีพ มีการศึกษา ศิลธรรมมีทั้ง 3 อย่าง 3 ชนิด แต่ไม่สมส่วนคือส่วนที่เป็นศิลปธรรมเน้นมีน้อย หรือ มีเหมือนกับไม่มีส่วนการศึกษาวิชาสามัญเน้นมากเกินไปจนเกิดผลลัดจนไม่รู้จะ ลดลดกันอย่างไร แล้วก็ไปมีอาชีพ ทั้งสองอย่างนี้มันยังเปิดโอกาสแห่งความเห็น แก่ตัว แต่ถ้าการศึกษาฝ่ายศิลปธรรมมีเพียงพอมันจึงจะทำความสมส่วนกันบ้าง เดี่ยวนี้ การศึกษายังไม่สามารถควบคุมความเห็นแก่ตัวได้

นอกจากนี้ เมื่อเกิดเหตุการณ์กรณีโคกนาฏกรรมเลาด้าแอร์ ที่มีผู้คนเข้าแย่งชิง ทรัพย์สินจากศพอย่างไร้คุณธรรม จริยธรรม จึงมีบุคคลในสังคมอีกหลายท่านเรียกร้องให้ กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาหลักสูตรจริยธรรมมากยิ่งขึ้น (มติชนสุดสัปดาห์, 2534) เช่น พลตรี หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า "เมืองไทยควรมีการปรับปรุงหลักสูตร การศึกษาให้ใหม่ ให้มีการเห็นคุณค่าที่วัดด้วยความดี ความซื่อมากกว่าเงินตรา" มีชัย วีระไวทยะ กล่าวว่า "กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดหลักสูตรเรื่องศิลปธรรมจรยา ใน หลักสูตรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้กับเด็ก สิ่งเหล่านี้สอนกันได้ เพราะเป็นเรื่อง ของตัวบุคคลไม่ใช่ทั้งหมด หลังจากนั้นจะให้คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียง และวิทยุ โทรทัศน์ กรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่เรื่องศิลปธรรม คุณธรรม"

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงน่าจะพิจารณาในส่วนของหลักสูตร เนื่องจากเป็นส่วนที่ สำคัญที่สุดของการศึกษา ดังที่ วิทยุ โสธร (2532) ให้ความเห็นว่าการศึกษาคือหรือ ไม่อยู่ที่องค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ หลักสูตร เพราะหลักสูตร คือ แผนงานที่จัดให้มี การเรียนรู้ ถ้าแผนงานไม่ดี การจัดให้มีการเรียนรู้ก็ไม่ดีไปด้วย

จากข้อมูลที่กล่าวมาในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมที่ปรากฏในหลักสูตร โดยมุ่งศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในส่วนของการวิเคราะห์หลักสูตรและวัสดุหลักสูตรว่ามีการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมมากน้อยเพียงใด เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้อยู่ในช่วงเวลาที่เรียกว่า วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายแข็งแรง อารมณ์รุนแรง และอาจถูกชักจูงได้ง่าย การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งต่อการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ให้มีวินัยทั้งทางกายและทางใจ มีความสำนึกในสิทธิหน้าที่ของประชาชน เพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน และใช้เป็นแนวทางในการปรับเนื้อหาหลักสูตรในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ขอบเขตของการวิจัย

เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรม มีดังนี้

1. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในส่วนของวิชาบังคับแกน และวิชาบังคับเลือก 5 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ กลุ่มวิชาการงาน และอาชีพ
2. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
3. หนังสือเรียน และคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ในส่วนของวิชาบังคับแกน และวิชาบังคับเลือก ทั้ง 5 กลุ่มวิชา มีจำนวนทั้งสิ้น 29 เล่ม ดังมีรายละเอียดดังนี้

วิชา	บังคับแกน									บังคับเลือก		หมายเหตุ
	ม.1			ม.2			ม.3			ไม่บังคับชั้นเรียน		
	หนังสือ เรียน	คู่มือ ครู	หนังสือ อ่านนอก เวลา	หนังสือ เรียน	คู่มือ ครู	หนังสือ อ่านนอก เวลา	หนังสือ เรียน	คู่มือ ครู	หนังสือ อ่านนอก เวลา	หนังสือ เรียน	คู่มือครู	
1. ภาษาไทย	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	
2. วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3. สังคมศึกษา	2	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	พระพุทธศาสนา 1 เล่ม (เลือกเสรี)
4. พัฒนาคุณลักษณะ ศิลปศึกษา	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5. การงานและอาชีพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	
	9	3	4	-	-	-	-	-	-	12	-	1
รวม												29 เล่ม

3.1 หนังสือเรียน และคู่มือครูที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้เท่าที่ปรากฏตามสภาพความเป็นจริงในการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงมีเพียงหนังสือเรียน และคู่มือครู ในระดับชั้น ม.1 (ระดับ ม.2 และ ม.3 ยังคงใช้หนังสือเรียนและคู่มือครูในหลักสูตรเดิม) และรายวิชาบังคับเลือก ซึ่งไม่บังคับชั้นเรียน จะวิเคราะห์จากหนังสือเรียนและคู่มือครูทุกรายวิชาที่ปรากฏ

3.2 รายวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ยังไม่มีหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการ จึงใช้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์เอกชนหลาย ๆ แห่งที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายในแต่ละรายวิชา สำหรับวิชาพระพุทธศาสนาจัดอยู่ในวิชาเลือกเสรี แต่นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธทุกคนต้องเรียนรายวิชานี้ ภาคเรียนละ 1 รายวิชา

4. ในด้านเกี่ยวกับจริยธรรม ผู้วิจัยได้รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งบุคคลในสังคมไทยควรประพฤติปฏิบัติหรือได้รับการปลูกฝัง โดยรวบรวมจากพระบรมราโชวาทในรัชกาลปัจจุบัน นโยบาย คำขวัญ เอกสารของทางรัฐบาล เอกสารของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี จริยธรรมของไทย งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาพัฒนาเป็นกรอบการวิจัย 21 ประการ ซึ่งได้รับการตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยธรรม และเห็นว่าควรเพิ่มเติมคุณลักษณะทางจริยธรรมอีก 3 ประการ รวมเป็น 24 ประการ

ความรับผิดชอบ

ความมีเหตุผล

ความมีระเบียบวินัย

การรู้จักสามัคคี

ความยุติธรรม

ความเมตตากรุณา

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ความมีสติรู้ผิดชอบชั่วดี

ความซื่อสัตย์ สุจริต

ความกตัญญูกตเวที

ความเสียสละ

ความมัธยัสถ์ ประหยัด

ความอดสาหัส ขยันหมั่นเพียร

การพึ่งตนเอง

การมีสัจจะและความจริงใจ

ความอดทน อดกลั้น

การตรงต่อเวลา	ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
ความใฝ่รู้	การรู้จักประมาณตน
การไม่เบียดเบียนกัน	ความมีสัมมาคารวะ
การส่งเสริมคนทำความดี	ความกล้าทางจริยธรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะในส่วนของหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร โดยไม่คำนึงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. รายวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษานั้น ยังไม่มีหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยจึงศึกษาจากหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์เอกชน ที่ได้รับการอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นจึงถือว่าทุกรายวิชาในแต่ละสำนักพิมพ์ มีเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ สำหรับรายวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ใช้คู่มือการเรียนการสอนแทน หนังสือเรียนและคู่มือครู ผู้วิจัยจึงถือว่าคู่มือการเรียนการสอนดังกล่าว สามารถนำมาวิเคราะห์เนื้อหาได้เช่นเดียวกับหนังสือเรียน
3. หน่วยในการวิเคราะห์ ใช้เนื้อหาสำคัญ หรือความคิดรวบยอดของเนื้อหาในแต่ละบทวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละบทอาจจะบ่งบอกคุณลักษณะทางจริยธรรมเพียงประการเดียว หรือหลายประการก็ได้

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การพิจารณา แจกแจงสาระหรือแนวคิดด้านจริยธรรมที่ปรากฏในหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียนและคู่มือครู โดยใช้แบบวิเคราะห์เครื่องมือที่แสดงผลเป็นตัวเลขได้

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

วัตถุประสงค์หลักสูตร หมายถึง สิ่งนิมฟ์และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือครูที่ใช้ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักพิมพ์เอกชน ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ตามรายชื่อโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 164/2531 เรื่องกำหนดหนังสือเรียนสำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และบัญชีรายชื่อหนังสือเรียน สื่อการเรียนอื่น ๆ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

คุณลักษณะทางจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่พึงปรารถนา และเป็นหลักเกณฑ์ที่ยอมรับในสังคม ซึ่งบุคคลในสังคมไทยปัจจุบัน ควรประพฤติปฏิบัติ หรือได้รับการปลูกฝังอันประกอบด้วย

ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จ และปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุอันเป็นที่มาแห่งผล

ความกตัญญูกตเวทิตี หมายถึง ความสำนึกในบุญคุณของบุคคล หรือสิ่งอื่นที่มีต่อตนเอง และสังคม อีกทั้งพยายามตอบแทนพระคุณของบุคคลหรือสิ่งอื่น ๆ อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย ข้อบังคับ กติกาของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรม อันนำมาสู่ความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบในสังคม

ความเสียสละ หมายถึงการละความเห็นแก่ตัว ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน

การรู้จักสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม ด้วยใจรัก มีการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหา เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

ความมัธยัสถ์ ประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้ง ส่วนตนและส่วนรวม ตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่ามากที่สุด รวมทั้งรู้จักดูแล ซ่อมแซมสิ่งของทั้งของส่วนตนเองและส่วนรวม

ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริง และเหตุผล ปราศจากความลำเอียง

ความอดสาหะ ขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างสม่ำเสมอโดยไม่ท้อถอย เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

ความเมตตากรุณา หมายถึง การมีความรัก ปราบปรามที่ดีที่จะทำให้ผู้อื่นเป็นสุข และและช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วย ตนเองและไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา หรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิต โอบอ้อมอารี แบ่งปันและช่วยเหลือเจือจุน เพื่อให้ผู้อื่นความสุข มีความพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

การมีสัจจะและความจริงใจ หมายถึง การปฏิบัติและพูดตรงตามความจริงด้วยความปรารถนาดี เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจถูกต้อง อีกทั้งปฏิบัติตามคำสัญญา ภาระงานต่าง ๆ ที่ตนให้ไว้

ความมีสติรู้ผิดชอบชั่วดี หมายถึง การรู้ตัวในสิ่งที่ตนกำลังกระทำ หรือจะกระทำว่า มีความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมอย่างไร

ความอดทน อดกลั้น หมายถึง การรู้จักควบคุมการกระทำและอารมณ์ของตน ให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ ไม่ก่อปฏิกริยาใด ๆ ที่ได้รับการกระทบจากการชั่วอารมณ์ ประสบภัย ผิดหวัง หรือมีอุปสรรคเกิดขึ้นก็ตาม

การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตรงตามเวลาที่กำหนด อย่าง
สม่ำเสมอ

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม หมายถึง การแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่สังคมนั้น
ยอมรับว่าเป็นการกระทำที่งดงาม ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ

ความใฝ่รู้ หมายถึง ความอยากรู้ อยากทำ ในสิ่งต่าง ๆ และพยายาม
ขวนขวาย แสวงหา ความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

การรู้จักประมาณตน หมายถึง การรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพ ฐานะ
ความเป็นอยู่ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตที่เป็นสุขและเหมาะสมในสังคม

การไม่เบียดเบียนกัน หมายถึง การรับรู้ เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ไม่
ล่วงเกินก้าวท้าว หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนทั้งทางกาย วาจา ใจ

ความมีสัมมาคารวะ หมายถึง การเคารพให้เกียรติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับบุคคล
กาลเทศะตามวัฒนธรรมของตน

การส่งเสริมคนทำความดี หมายถึง การช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้ที่ทำความดี ให้มี
กำลังใจที่จะปฏิบัติและขยายผลการกระทำนั้นต่อไป

ความกล้าทางจริยธรรม หมายถึง การแสดงความกล้าในการคิดและกระทำแต่
สิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคล และตามกาลเทศะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

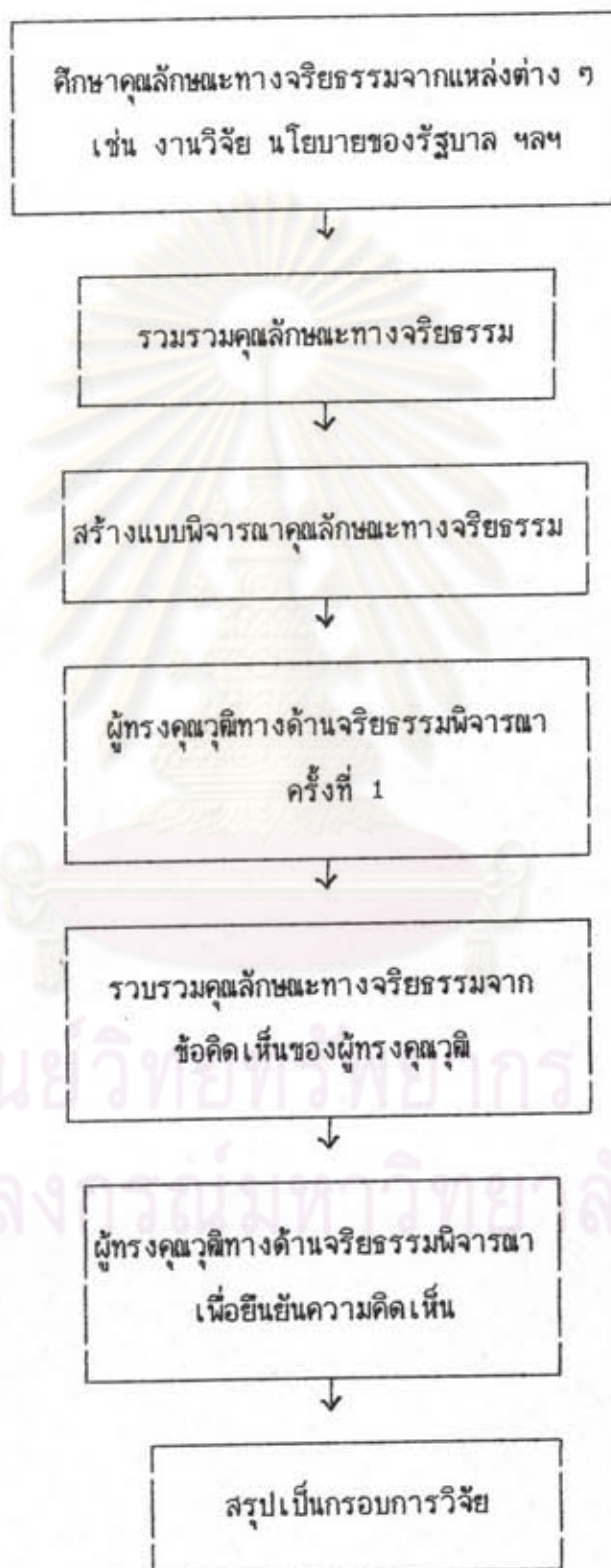
1. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมแก่
เยาวชน
2. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร เพื่อ
ให้เยาวชนมีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

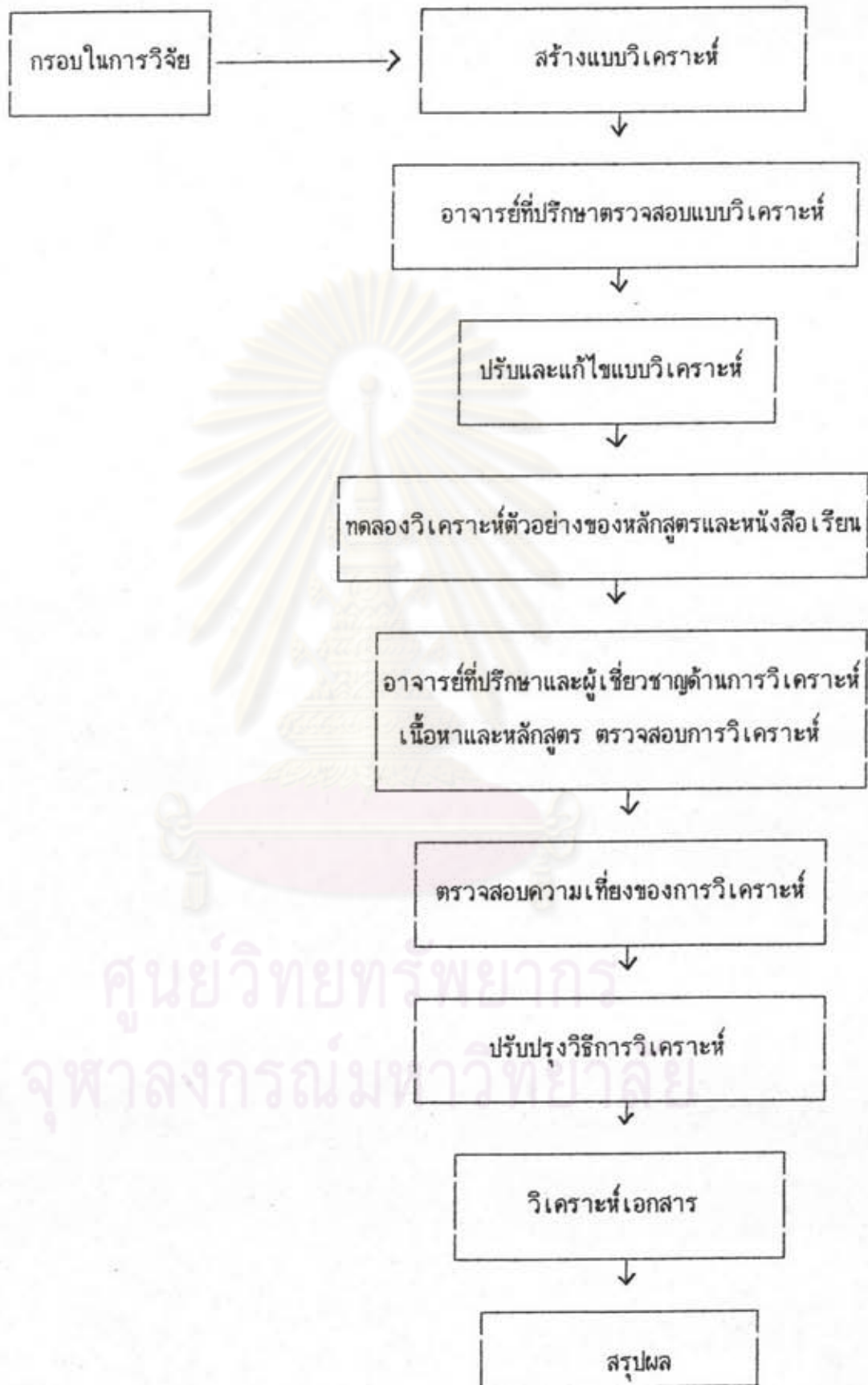
การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นพัฒนากรอบการวิจัย
2. ขั้นดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการรอบการวิจัย

2. ขั้นตอนในการวิจัย

1. ชั้นพัฒนากรอบการวิจัย

1.1 ศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมซึ่งบุคคลในสังคมไทยในปัจจุบันควรประพฤติปฏิบัติหรือได้รับการปลูกฝัง โดยรวบรวมจากพระบรมราโชวาทในรัชกาลปัจจุบัน นโยบาย คำขวัญ เอกสารของทางรัฐบาล เอกสารของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี จริยธรรมของไทย งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1.2 รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรมจากการศึกษา ในข้อ 1.1

1.3 สร้างแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม

1.4 สร้างแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม ในข้อ 1.3 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านจริยธรรม พิจารณาและให้ข้อคิดเห็น ครั้งที่ 1 โดยมีเกณฑ์พิจารณาคุณสมบัติของ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับจริยธรรมดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม มีผลงานทางการเขียนบทความ ตำรา ตลอดจนการอภิปราย
2. เป็นบุคคลที่สนใจ และแสดงออกให้เห็นถึงความพยายามที่จะพัฒนา จริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการอภิปราย กิจกรรมพัฒนาชุมชน กิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น
3. เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม เช่น การวิจัย การวิเคราะห์ การวิจารณ์บทความ เป็นต้น
4. เป็นบุคคลที่มีความสนใจ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบ

พิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม

1.5 รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรม จากข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทาง ด้านจริยธรรม

1.6 นำคุณลักษณะทางจริยธรรม ที่รวบรวมได้ในข้อ 1.5 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทาง ด้านจริยธรรม พิจารณาอีกครั้งเพื่อยืนยันความคิดเห็น

1.7 นำผลจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรมมาสรุปเป็นกรอบ การวิจัยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 นำกรอบการวิจัยในขั้นที่ 1 มาสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร

2.2 นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

2.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์ ได้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์

เนื้อหาหลักสูตร

2.4 ทดลองวิเคราะห์ตัวอย่างของหลักสูตรและแบบเรียน

2.5 นำตัวอย่างการวิเคราะห์ในข้อ 2.4 ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วจึงนำตัวอย่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์เนื้อหา และหลักสูตร 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบเนื้อหาความตรง (Validity)

2.6 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างหนังสือ 1 เล่ม ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย นำมาวิเคราะห์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ซ้ำ 1 ครั้ง โดยให้ระยะเวลาห่างกัน 2 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความคงเส้นคงวา (Consistency)

2.7 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาสรุปภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาให้ถูกต้องรัดกุมยิ่งขึ้น

2.8 ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารจำนวน 31 เล่ม ด้วยตนเอง ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

2.8.1 การแจกแจงความถี่ เพื่อจะทราบจำนวนรายละเอียดของแต่ละทางจริยธรรมที่ปรากฏในเอกสารแต่ละประเภท

2.8.2 ใช้ค่าร้อยละเพื่อแสดงคุณลักษณะทางจริยธรรมในเอกสารแต่ละประเภท

2.9 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรม โดยนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

ลำดับในการเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 5 บท
ดังนี้

- บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย
- บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย
- บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ
ในส่วนสุดท้าย เป็นรายการอ้างอิง และภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย